

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนและเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่สร้างขึ้นมา โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ตามแนวทางของเคมมิสและแม็คแทกเกิร์ต (Kemmis & McTaggart, 1988 cited in Hopkins, 2004, p. 46) ที่ประกอบด้วยการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกต (Observe) และการประเมิน (Reflect) เพื่อหาข้อสรุปต่อไป ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. สถานที่ศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนลำปางเทคโนโลยีสอน จังหวัดลำปาง เนื่องจากผู้วิจัยมีความรู้และเข้าใจปรากฏการณ์ในสถานที่ศึกษาเป็นอย่างดีและได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยเรื่องนี้ สะดวกในการประสานงานและติดตามผลการวิจัย
2. ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน โรงเรียนลำปางเทคโนโลยีสอน จำนวน 23 คน
3. การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ระดับลึก (In-Depth Interview) การจัดกลุ่มสนทนา (Focus-Group Discussion) การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสังเกตและการจดบันทึก
4. การประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดสนทนากลุ่มและการสังเกต จดบันทึก แล้วจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์เนื้อหาเพื่ออธิบายรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างสม่ำเสมอหลังจากเก็บข้อมูลทุกครั้ง
5. สรุปผลการวิจัยเชิงอุปนัย (Inductive Analysis) และนำเสนอรายงานการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยได้พบปรากฏการณ์ของการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนและนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน
2. การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

ด้านรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน สรุปได้ ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน สรุปเป็นขั้นตอนสำคัญ 11 ขั้นตอน คือ สร้างความตระหนัก กำหนดความรับผิดชอบ ให้ความรักความอบอุ่น สร้างความสัมพันธ์ สร้างความมั่นใจ สร้างการมีวินัย ปลูกฝังค่านิยม ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นตัวแบบที่ดี ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจ
2. ขั้นตอนสำคัญของรูปแบบมีความสัมพันธ์กันส่งผลต่อกันและกัน และคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน ดังประกอบด้วย
 - 2.1 การสร้างความตระหนักส่งผลโดยตรงต่อความรับผิดชอบของนักเรียน ความรักความอบอุ่นและความสัมพันธ์ที่ดีของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาต่อนักเรียน ซึ่งส่งผลทางอ้อมทำให้เกิดความรับผิดชอบในตัวนักเรียน
 - 2.2 ความรับผิดชอบเป็นผลมาจากการสร้างความตระหนัก ความรักความอบอุ่น ความสัมพันธ์และการเป็นตัวแบบที่ดีของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษา และความรับผิดชอบของนักเรียนส่งผลโดยตรงทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจของนักเรียน
 - 2.3 ความรักความอบอุ่นและความสัมพันธ์เป็นผลมาจากการสร้างความตระหนัก ซึ่งส่งผลสนับสนุนโดยตรงต่อนักเรียนทำให้เกิดความรับผิดชอบ
 - 2.4 ความมั่นใจเป็นผลมาจากความรับผิดชอบของนักเรียน การเป็นตัวแบบที่ดีของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษา ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนทำให้เกิดความมีวินัยและค่านิยมที่ดี
 - 2.5 การเป็นตัวแบบที่ดีของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาส่งผลสนับสนุนโดยตรงต่อนักเรียนทำให้เกิดความรับผิดชอบ ความมั่นใจในตนเองและค่านิยมที่ดีในตัวนักเรียน
 - 2.6 กำลังใจและความช่วยเหลือของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาส่งผลสนับสนุนโดยตรงต่อนักเรียนทำให้เกิดค่านิยมที่ดี และส่งผลทางอ้อมต่อคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์
 - 2.7 ความมีวินัยเป็นผลมาจากความมั่นใจในตัวนักเรียน และส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนทำให้เกิดการเรียนรู้และส่งผลทางอ้อมต่อคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์
 - 2.8 การเรียนรู้เป็นผลมาจากความมีวินัยและส่งผลโดยตรงต่อคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน
 - 2.9 ค่านิยมของนักเรียนเป็นผลมาจากความมั่นใจในตัวนักเรียน การเป็นตัวแบบที่ดี การให้กำลังใจและความช่วยเหลือของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษา และส่งผลโดยตรงต่อคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน

ด้านการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน สรุปได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ประสิทธิภาพทางตรง จากการนำรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนไปใช้ทำให้เกิดคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน 12 คุณลักษณะคือ ความประหยัด ความเสียสละ ความมั่นใจในตนเอง ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย การแต่งกายเรียบร้อย หลีกเลียงอบายมุข มาเรียนสม่ำเสมอ เข้าเรียนตรงเวลา มีอุปกรณ์พร้อมเรียน กล้าแสดงความคิดเห็น การซักถามเมื่อไม่เข้าใจ และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

2. ประสิทธิภาพทางอ้อม จากการนำรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนไปใช้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบริหาร ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียน เป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้การดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนประสบความสำเร็จจนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่ระบบการป้องกันปัญหาของนักเรียนมิให้เกิดขึ้นหรือมิให้ลุกลามไปจนไม่สามารถแก้ไขปัญหของนักเรียนได้ทัน

2.3 การมีโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาร่วมกันระหว่างบ้านและโรงเรียนที่ส่งผลดีต่อนักเรียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาพพจน์และทัศนคติของผู้ปกครองและชุมชนต่อการไปเยี่ยมบ้านของโรงเรียนหรือครูที่ปรึกษา

3. ความล้มเหลวของการนำรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนไปใช้มีสาเหตุ ดังนี้

3.1 อิทธิพลของเพื่อนที่ไม่ดี

3.2 สถานที่และสภาพแวดล้อมของนักเรียนที่ไม่เหมาะสม

3.3 การไม่เข้าใจธรรมชาติของวัยรุ่น

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนครั้งนี้ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

1.1 ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความตระหนักส่งผลโดยตรงต่อความรับผิดชอบของนักเรียนและความตระหนักทำให้ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาให้ความรักความอบอุ่นและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความตระหนักทำให้ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาแสดงออกถึงความรักความเข้าใจในความต้องการของนักเรียนมากขึ้นให้ความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียนมิให้ห่างเหิน และทำให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบในตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดชอบต่อเป้าหมายที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ นอกจากนี้ความตระหนักที่เกิดขึ้นจากการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมาร่วมกันผู้กำหนดกิจกรรมคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์และการสร้างความตระหนักด้วยการลงมือปฏิบัติทำให้เกิดพลังนำไปสู่การพัฒนาความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน การที่ผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาดูแลเอาใจใส่นักเรียนพร้อมๆ กับการพยายามในการเข้าใจความต้องการของนักเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จในที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของบาเลนไท (Ballantine, 1993, p. 91) กล่าวว่า ลักษณะการดูแลเอาใจใส่ของผู้ปกครองมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของนักเรียน การดูแลแบบเข้มงวดเกินไป หรือการปล่อยปละละเลยเกินไปไม่สนใจ มีผลทางลบต่อความสำเร็จของนักเรียน ในขณะที่นักเรียนที่ได้รับการดูแลแนะนำ เอาใจใส่อย่างมีเหตุผลจะส่งผลต่อความสำเร็จของนักเรียน ผู้ปกครองที่ไม่ค่อยเข้าไปส่วนร่วมกับนักเรียนในการจัดการการเรียน ปล่อยให้เด็กกำหนดวางแผนการเรียนเอง ตัดสินใจเรื่องการเรียนเอง โอกาสที่จะประสบความสำเร็จมีน้อย สอดคล้องกับวิณี ชิดจิตวงศ์ (2547, หน้า 38) ที่เขียนถึงทฤษฎีจิตสังคมตามแนวคิดของ อิริกสัน เกี่ยวกับพัฒนาการมนุษย์ขั้นที่ 5 ช่วงอายุ 13-17 ปี ว่าช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่เด็กวัยรุ่นอยากจะทำลองบทบาทต่าง ๆ เพื่อจะค้นหาตัวเอง อันจะทำให้รู้จักตนเองอย่างแท้จริง ถ้าผู้ใหญ่เข้าใจและให้โอกาส เด็กวัยรุ่นจะรู้สึกตัวเอง รับผิดชอบ และความสามารถของตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล ว่องวาณิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย (2542, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง ปังจ๊ายและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อคุณธรรมของนิสิตนักศึกษาเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับกระบวนการมากกว่าปังจ๊าย สอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2543, หน้า 34) ที่กล่าวถึงการสร้างความตระหนักไว้ว่า เป็นกระบวนการที่มุ่งฝึกให้นักเรียนเกิดความเอาใจใส่ รับรู้ และเห็นคุณค่าในปรากฏการณ์ และพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเข็มทอง ปิ่นคำ (2549, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง กระบวนการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนโดยใช้

กระบวนการแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนดเนื้อหา 4 ด้านคือ ด้านการมีวินัยและความรับผิดชอบ การประหยัด ความมีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่อส่วนรวมและความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า กระบวนการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ทุกฝ่ายในโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียน เป็นกระบวนการที่ทำให้ทุกฝ่ายเกิดความตระหนัก ความสามัคคี เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันและมีทัศนคติที่ดีต่อกัน ผู้มีส่วนร่วมยังเกิดความพยายามและกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือโรงเรียนทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน โดยเฉพาะการเข้าแถวเคารพธงชาติหน้าเสาธง การส่งงานตามที่ได้รับมอบหมาย การแสดงความเคารพเมื่อเดินผ่านครู หรือผู้ใหญ่อย่างสุภาพเรียบร้อย ด้านการประหยัด ได้แก่ การปิดไฟเมื่อเลิกใช้แล้ว การใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง รู้คุณค่าของอุปกรณ์นั้น ๆ การแต่งกายเรียบร้อย การออมทรัพย์หรือการฝากเงินที่โรงเรียน ด้านความมีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม ได้แก่ การบริจาคทรัพย์เพื่อส่วนรวมและผู้อื่น การเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและของท้องถิ่น ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่ การส่งทรัพย์สินที่ไม่ใช่ของตนเองคืนเจ้าของและการตรงต่อเวลาในกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ การมาเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ด้านการประหยัด ได้แก่ การปิดก๊อกน้ำเมื่อใช้เสร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพร แสงภู (2547, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษาการดำเนินกิจกรรมนักเรียนตามโครงการเยาวชนคนดีศรีสุพรรณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า นักเรียนขาดจิตสำนึกในการเป็นผู้ประหยัดออมและนิยมไทย และปัญหานักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร มีแนวทางแก้ไขปัญหาโดยให้ครูสร้างความตระหนักให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับของสถานศึกษาและกลุ่ม การประหยัดออมและนิยมไทยและการปฏิบัติตามกฎจราจร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์สิทธิ์ อินทิพย์ (2546, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง บทบาทของครูในการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดตาก พบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมในเชิงรูปธรรมให้นักเรียนได้เกิดความตระหนักอย่างแท้จริง เช่น การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของนักเรียน ด้านการสร้างสำนึกที่จะปฏิบัติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ ควรมีการวางแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างสำนึกและซึมซับค่านิยมด้านการฝึกและปฏิบัติตามค่านิยมที่จะปลูกฝัง ควรมอบหมายเป็นนโยบายให้ทุกหมวดวิชาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ ตามประวัตติ (2547, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง ผลการสร้างความตระหนักในเรื่องเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรที่มีต่อทัศนคติทางเพศในการรักรถยนต์ของวัยรุ่นหญิงที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเองและบุคลิกภาพแตกต่างกัน พบว่า วัยรุ่นหญิงได้รับการสร้างความ

ตระหนักในเรื่องเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควรและบิดามารดาอุปการะ มีทัศนคติทางเพศในการรักร
 นวลสงวนตัวมากกว่าวัยรุ่นหญิงที่รับกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและผู้อื่นอุปการะ สอดคล้อง
 กับบทความของ รัฟ (Rough) ที่เขียนถึงเรื่องระดับของความตระหนักโดยอ้างแนวคิดของ
 ไลน์สไนด์ที่กล่าวว่า การจะแก้ปัญหาจะแก้ด้วยความตระหนักในระดับเดียวกันกับที่ทำให้เกิด
 ปัญหาไม่ได้ ต้องใช้วิธีที่เหนือกว่านั้นมาแก้ไขจึงจะจัดการลงได้ (Rough, 2007)

ผลการวิจัยพบว่า ความรักความอบอุ่นและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง
 และครูที่ปรึกษากับนักเรียนทำให้นักเรียนแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็น
 เพราะ นักเรียนวัยรุ่นยังต้องการความรัก ความอบอุ่นและ ความเข้าใจในความต้องการของ
 นักเรียน เมื่อนักเรียนมีความรู้สึกว่าได้รับสิ่งเหล่านี้ ทำให้นักเรียนแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบของ
 ตนเองอย่างสร้างสรรค์ และเต็มไปด้วยพลัง สอดคล้องกับแนวคิดของ วิภาภรณ์ บุญยงค์ (2549,
 หน้า 111-112) ที่เขียนไว้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ทำให้การเรียนรู้และประสบการณ์แก่เด็ก
 เป็นสถานที่หล่อหลอมบุคลิกภาพของมนุษย์ ถ้าครอบครัวมีสุขและได้รับการอบรมมาดี บุคคลก็จะ
 สามารถพัฒนาบุคลิกภาพไปในทางที่ดี ดังนั้นบทบาทของครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นเป็นอย่าง
 ยิ่ง การแสดงออกซึ่งลักษณะของพ่อที่ดีคือ พ่อต้องมีความรักความอบอุ่นให้ลูก พ่อต้องเป็นหัว
 หน้าที่ดีของครอบครัวและเป็นตัวอย่างที่ดี ส่วนแม่ต้องอ่อนโยนเต็มไปด้วยความรัก ความห่วงใย
 ในทุกข์สุขของลูก และต้องมีความรับผิดชอบทุ่มเทในหน้าที่ของตนเองให้เป็นแบบอย่าง ครอบครัว
 ที่ดีจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย เข้าใจในความคิด ความรู้สึก
 และธรรมชาติของวัยรุ่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างและพัฒนาให้วัยรุ่นมีบุคลิกภาพที่ดี และเป็น
 สมาชิกที่ดีของสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2544, หน้า 58) ที่เขียนไว้ว่า ปัจจัยใน
 การเสริมสร้างวินัยได้แก่ กัลยาณมิตรซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ ครู ญาติ เพื่อที่จะได้เป็น
 ต้นแบบของพฤติกรรม ให้ความรัก ความอบอุ่น สรรพคุณและความสุขทางจิตใจ ตลอดจนชี้แนะ
 เหตุผลให้ใช้ปัญญาพิจารณา สอดคล้องกับแนวคิดของผู้บริหารและครูผู้สอนจากผลการวิจัยของ
 วิชัย ฤกษ์กลาง (2546, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง ปัญหาของปัจจัยแวดล้อมในการพัฒนาคุณธรรมและ
 จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอโนนสูง จังหวัด
 นครราชสีมา ที่พบว่า พ่อแม่ส่วนมากไม่มีเวลาดูแลบุตร เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจบีบรัดตัวต้อง
 ทำงานนอกบ้าน ปล่อยให้เด็กอยู่กับคนแก่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ทำให้เด็กขาดความอบอุ่นและไม่ค่อย
 เชื่อฟังคนแก่เนื่องจากมีปัญหาช่องว่างระหว่างวัยมาก เมื่อมีปัญหาเด็กมักเลือกปรึกษาเพื่อนมากกว่า
 ปรึกษาพ่อแม่หรือครู จึงถูกเพื่อนชักจูงไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร ตลอดจนครูมีภาระงานมาก ทำให้
 ขาดการกวาดขันดูแลพฤติกรรมเด็กอย่างต่อเนื่อง บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ควรใช้เวลาใกล้ชิดบุตร
 หลานของตนเองให้มากขึ้น และหาโอกาสพบปะปรึกษาหารือกับครูเพื่อร่วมมือกันในการพัฒนา

คุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ นักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย (2542, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับ บุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า ผลการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยและกระบวนการกับระดับคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่ง ความสำเร็จของส่วนรวมโดยตัวแปรส่วนใหญ่ที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อคุณธรรมของนิสิต นักศึกษาเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับจำนวนพี่น้อง การมีเพื่อนดี การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การได้รับการ เอาใจใส่จากครู การได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว การสนใจใฝ่ธรรมะ การอบรมจากพ่อแม่ การไปวัดเข้าโบสถ์

ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบของนักเรียนส่งผลโดยตรงต่อการแสดงออกอย่าง มั่นใจของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่นักเรียนไม่บกพร่องต่องานที่ได้รับมอบหมายจาก ครูผู้สอนหรือผู้ปกครอง การที่นักเรียนไม่ตกอยู่ในสภาพปัญหาของยาเสพติด ไม่ได้ติดเหล้าสุรา ไม่ติดเที่ยว และมีอุปนิสัยการเรียนครบในแต่ละรายวิชาพร้อมเรียน เหล่านี้ทำให้นักเรียนเกิดความ พร้อมต่อการแสดงออกของตนเองอย่างมั่นใจ เพราะตนเองมิได้บกพร่อง หรืออยู่ในสถานะของ ปัญหาทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองไม่ว่าที่โรงเรียนหรือที่บ้าน สอดคล้องกับงานวิจัย ของ พงษ์ศักดิ์ พงษ์สุภา (2546, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานสร้างเสริม คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในโรงเรียน อุดรพิชัยรัชกษพิทยา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษามี ปัญหาการมาโรงเรียน ไม่ทันเวลา การเข้าแถวหน้าเสาธง การเข้าเรียนเป็นพฤติกรรมที่ต้องได้รับการ พัฒนาอย่างเร่งด่วนทั้ง 3 ด้าน หลังจากการใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพ การสร้าง บรรยากาศที่ผ่อนคลาย การให้ระบายความรู้สึกนึกคิด การสร้างความมั่นใจ การสร้างข้อมูลและ ความคิดใหม่ และการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ มาใช้ในการพัฒนา ทำให้พฤติกรรมความตรง ต่อเวลาของนักเรียนปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการ ดำเนินงานสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยวิธีการบริการ ให้คำปรึกษา ทำให้นักเรียนมีวินัยตรงต่อเวลา มาโรงเรียนทันเวลา การเข้าแถวหน้าเสาธง การเข้า เรียนได้รับการพัฒนาดีขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีจุดอ่อนในการพัฒนา คือความต่อเนื่องของการ ปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา จะต้องปฏิบัติงานพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ก็จะสามารถแก้ปัญหานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงศักดิ์ โชษะสิทธิ์ (2546, บทคัดย่อ) เรื่อง การพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง สารเคมีโดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์: การวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่านักเรียนยังไม่มี ความ

กล้าแสดงออกเนื่องจากขาด ความมั่นใจ จึงกระตุ้นให้ นักเรียนได้ฝึกทักษะการนำเสนอผลการทดลองมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

1.2 ผลการวิจัยพบว่า การเป็นตัวแทนที่ดีส่งผลโดยตรงทำให้นักเรียนเกิด ความรับผิดชอบ ความมั่นใจ ค่านิยมที่ดี ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในตัวนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การรับรู้จากการเห็นตัวอย่างของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาเป็นการเรียนรู้ที่ดีกว่าการบอกและการสอน เพราะนักเรียนเห็นตัวอย่างของความประหยัด ความมานะอดทน ความขยันขันแข็งในการทำงาน ความมานะอดทน ความรับผิดชอบโดยอาศัยการมีกิจกรรมร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เป็นสื่อให้เกิดการเป็นแบบอย่างที่ดีต่อกัน นอกจากนี้ การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาที่กระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องส่งผลให้นักเรียนแสดงออกซึ่งคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล เทียนเพิ่มพูล (2546, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน นายร้อยตำรวจ พบว่า รูปแบบวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่อยู่ในระดับสูงสุดคือ ครูอาจารย์ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ว่องวานิช และ นางลักขณ์ วิรัชชัย (2542, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า โดยสรุป นิสิตนักศึกษาเห็นว่าการอบรมสั่งสอนนิสัยและประเพณีที่ดีของพ่อแม่มีส่วนในการปลูกฝังคุณธรรมมากกว่ากลุ่มครูหรือเพื่อนฝูงและครูจะมีส่วนในการปลูกฝังคุณธรรมมากกว่าเพื่อนฝูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เทวรินทร์ ดีกล้า (2546, หน้า 66) ที่ศึกษาพฤติกรรมและแนวทางการสร้างเสริมจริยธรรมและวินัยของครูโรงเรียนศิริมาตย์เทวี อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า แนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมและวินัยของนักเรียนคือ การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน สังคมและชุมชนในทุกๆ เรื่องและการเปิดโอกาสให้คณะครูได้เข้ารับการอบรมหาความรู้แลกเปลี่ยนความรู้ ทั้งนี้คงเป็นเพราะการพัฒนาจริยธรรมน่าจะทำให้ครูมีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ดีมากขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวารณี บังคลัน (2541, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบวินัยด้านความรับผิดชอบนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมกับในเขตพื้นที่เกษตรกรรม พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่เสนอแนวทางการเสริมสร้างวินัยความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยให้อาจารย์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ส่วนผู้ปกครองส่วนใหญ่เสนอแนวทางการเสริมสร้างวินัย ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยผู้ปกครองกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กำพล สิ้นันดา (2547, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูในการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียนโรงเรียนบ้านหัวดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ผู้ปกครองมีความเต็มใจต่อการมีส่วนร่วม

มีเจตคติที่ดีต่อการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียน และพร้อมจะมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียน แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองควรช่วยเหลือพฤติกรรมเกี่ยวกับวินัยของนักเรียนในขณะที่อยู่บ้าน และประสานงานกับครูอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อครูจะได้ทราบข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนและหาทางเสริมสร้างวินัยให้นักเรียนร่วมกัน แนวทางการมีส่วนร่วมของครู คือ ครูควรจัดสภาพโรงเรียน อาคารสถานที่ และที่สำคัญคือตัวครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์สิทธิ์ อินทิพย์ (2546, บทคัดย่อ) เรื่อง บทบาทของครูในการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดตาก เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาในการปลูกฝังและสร้างเสริมค่านิยมพบว่า ด้านผู้ปฏิบัติงานปลูกฝังสร้างเสริมค่านิยมทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ครูควรสร้างวัฒนธรรมการทำงานในองค์กร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเสียสละเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว และด้านผู้ปฏิบัติงานปลูกฝังให้ความรู้เรื่องค่านิยมที่จะปลูกฝังควรมีการจัดกิจกรรมในเชิงรูปธรรมให้นักเรียนได้เกิดความตระหนักรู้กันอย่างแท้จริง เช่น การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ว่องวานิช และนางลัดกษณ์ วิรัชชัย (2542, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยและกระบวนการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อมุ่งความสำเร็จของส่วนรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า แนวทาง การพัฒนาคุณธรรมแก่นิสิตนักศึกษาจากการสัมมนาของกลุ่มอาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิสามารถสรุปเป็นวิธีการที่น่าสนใจได้หลายวิธี ได้แก่ (1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (2) การสร้างวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมให้นิสิตนักศึกษาได้เรียน (3) การชี้นำตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดี (4) การสร้างบรรยากาศเพื่อส่งเสริมคุณธรรมในมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยบุญภรณ์ สมบูรณ์ (2547, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของครูที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่านักเรียนให้ความสำคัญเกี่ยวกับวิชาชีพ นักเรียนให้ความสำคัญเรื่องมีความสามารถอธิบายบทเรียนให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย การวางตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครู และนักเรียนสามารถสอบถามข้อสงสัยเกี่ยวกับการเรียนได้ตลอดเวลา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กำพล สิ้นันดา (2547, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูในการเสริมสร้างวินัยให้นักเรียน โรงเรียนบ้านหัวดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของครู คือ ครูควรจัดสภาพโรงเรียน อาคารสถานที่ และที่สำคัญคือตัวครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับนักเรียน

1.3 ผลการวิจัยพบว่า กำลังใจและการให้ความช่วยเหลือส่งผลต่อค่านิยมในตัวนักเรียน และนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์เช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมมือกันช่วยเหลือ ป้องกันและแนะนำเมื่อนักเรียนประสบกับปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเรียนหรือด้านความประพฤติ เมื่อนักเรียนไม่ได้ตกอยู่ในสภาวะของปัญหาหรือมีปัญหาน้อยนักเรียนก็มีโอกาสที่จะใช้เวลากับการพัฒนาตนเอง ช่วยเหลือเสียสละต่อส่วนร่วม และสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายไม่ใช้จ่ายเงินกับสิ่งที่เป็นโยบายมุขจึงมีมากขึ้น

นอกจากนั้น การได้รับกำลังใจและความช่วยเหลือจากผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาจะทำให้การแสดงออกของนักเรียนต่อการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิ ถินรัตน์ (2547, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การป้องกันและการแก้ไขปัญหาสารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนาคู จังหวัดเข็ญราย พบว่า การป้องกันและการแก้ไขปัญหาสารเสพติดใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจะได้ผลอย่างแท้จริงได้ต้องอาศัยความร่วมมือกันช่วยเหลือกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ ผู้บริหารและผู้นำชุมชนในท้องถิ่น โรงเรียนต้องกำหนดมาตรการที่ชัดเจนในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนผู้เดินทางผิดพลาด ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขอย่างจริงจัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนิวิฐวิริยคุณ (โปธาวิชัย) (2549, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของนักเรียนคือ ครูผู้สอนควรใส่ใจต่อการแก้ปัญหาความประพฤติของนักเรียนให้ขวัญกำลังใจแก่นักเรียนและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ ควรจัดสภาพแวดล้อมให้สวยงามและให้นักเรียนมีส่วนร่วม กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ครูควรควบคุมระเบียบวินัยให้เคร่งครัดกว่าปัจจุบัน และควรมอบหมายให้นักเรียนควบคุมกันเอง

สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณกร กุลเจริญ (2544, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกำลังใจกับประสิทธิผลการสอนของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน พบว่า ขวัญกำลังใจโดยรวมของครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการสอน

1.4 ผลการวิจัยพบว่า ความมั่นใจส่งผลให้นักเรียนเกิดคามมีวินัยและความมีวินัย

ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้นำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นกระบวนการสำคัญทำให้เกิดวินัยในตัวนักเรียน เนื่องจากนักเรียนใช้เวลาอยู่ที่โรงเรียนและอยู่ที่บ้านความร่วมมือ การสร้างวินัยให้เกิดขึ้นกับนักเรียนต้องกระทำต่อเนื่องทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ฉะนั้นการที่ครูที่ปรึกษาดูแลเสริมสร้างการมีวินัยที่โรงเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างการมีวินัยที่บ้านอาจเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาวินัยในตัวนักเรียน นอกจากนั้นยังรวมไปถึงการควบคุมดูแลการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบอย่างจริงจังของผู้ปกครองและครูที่ปรึกษาที่คอยย้ำ

อธิบายให้นักเรียนได้เข้าใจ นักเรียนนำไปปฏิบัติจนเกิดเป็นคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ขึ้นได้ สอดคล้องกับ เข้มทอง ปิ่นคำ (2549, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง กระบวนการแบบมีส่วนร่วมเพื่อ พัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า กระบวนการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ทุกฝ่ายในโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนให้เกิดความรับผิดชอบซึ่งได้แก่กิจกรรม การปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนโดยเฉพาะการเข้าแถวเคารพธงชาติหน้าเสาธง การส่งงานตามที่ได้รับ มอบหมาย การแสดงความเคารพเมื่อเดินผ่านครูหรือผู้ใหญ่อย่างสุภาพเรียบร้อย สอดคล้องกับ กำพล สิ้นันดา (2547, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูในการ เสริมสร้างวินัยให้นักเรียน โรงเรียนบ้านหัวค้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองควรช่วยดูแลพฤติกรรมเกี่ยวกับ วินัยของนักเรียนในขณะที่อยู่บ้าน และประสานงานกับครูอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อครูจะได้ ทราบข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนและหาทางเสริมสร้างวินัยให้นักเรียนร่วมกัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วรรณิการ์ ชุมภูเมือง (2548, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ของโรงเรียนสันกลางวิทยา อำเภอพาน จังหวัดเชียงรายพบว่า แนวทาง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ด้านวินัยและความรับผิดชอบ ของนักเรียน โรงเรียน สันกลางวิทยา ควรใช้วิธีการอบรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในทุกวัน สด ักปาห์หรือทุกสิ้นเดือน การเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ เช่น นิมนต์พระสงฆ์หรือเชิญ ตำรวจมาให้ความรู้ การเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมทุกภาคเรียนหรือทุกปีการศึกษา การส่งเสริมและ ให้งานวัดแก่ผู้กระทำความดีหรือประพฤติดี และการส่งเสริมการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมทางด้านวินัยและความรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของคำธณ วาปี (2547, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านพุดม อำเภอบ้านลาด จังหวัด เพชรบุรี พบว่า แนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียนคือ ผู้บริหาร โรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับ การเสริมสร้างวินัยนักเรียนอย่างจริงจัง บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องประพฤติและปฏิบัติตนเป็น ตัวอย่างที่ดี การเสริมสร้างวินัยนักเรียนต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่องจริงจังและ สม่ำเสมอ ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มและสอดแทรกเรื่องวินัย ในทุกกลุ่มประสบการณ์ ครูต้องฝึกให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ บนพื้นฐานของความถูกต้องและความมีเหตุผล โรงเรียนต้องจัดระบบจรรยาบรรณทั้งภายในและ ภายนอกโรงเรียนให้นักเรียนได้ปฏิบัติอย่างจริงจัง โรงเรียนต้องจัดระบบและระเบียบต่าง ๆ พร้อม บรรยาการให้เอื้อต่อการพัฒนาด้านวินัยนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนต้องยกย่องชมเชยผู้ที่ปฏิบัติ ตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ผู้บริหารต้องประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงนโยบายและขอความ

ร่วมมือช่วยดูแลนักเรียน

2. การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

2.1 ในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชนพบว่า นักเรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ขึ้นอย่างชัดเจน ทั้ง 12 คุณลักษณะจนเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและแม้แต่ตัวนักเรียนเอง คุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์มีดังนี้คือ นักเรียนรู้จักประหยัด เสียสละและช่วยเหลือกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมสำคัญทางศาสนา มั่นใจในการแสดงออก ส่งงานที่ได้รับมอบหมาย แต่งกายเรียบร้อย หลีกหนีจากอบายมุขทั้งปวง เข้าแถวทันเวลาที่โรงเรียนกำหนด เข้าเรียนตรงเวลาในแต่ละวิชา มีอุปกรณ์การเรียนครบตามลักษณะรายวิชา แสดงความคิดเห็นและนำเสนอหน้าชั้นเรียนซักถามเมื่อไม่เข้าใจบทเรียนและอ่านหนังสือและค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้มีการกำหนดกิจกรรมไว้อย่างชัดเจนว่า จะต้องทำอะไรบ้าง พร้อมกับกำหนดให้มีการติดตามให้มีการรายงานผลความก้าวหน้าในการนำไปปฏิบัติ ผลการปฏิบัติที่ดีได้มีการยกย่องชมเชยให้กำลังใจเพื่อนนักเรียนจะได้มีกำลังในการปฏิบัติต่อไป ขณะเดียวกันเมื่อพบปัญหาก็ได้นำมาสนทนาเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและกระทำเป็นวงจรจนกระทั่งมีผลการดำเนินการคงที่และทุกฝ่ายพึงพอใจ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ (2546, บทคัดย่อ) ที่วิจัยเรื่องวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และความสุขของผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยได้กล่าวถึงวิธีการปลูกฝังค่านิยมให้กับผู้เรียนว่า ฝึกผู้เรียนให้ปฏิบัติตามค่านิยมของสถานศึกษาโดยผ่านการจัดกิจกรรม/ โครงการ และมีการติดตาม รายงานผล รวมทั้งประชาสัมพันธ์ และให้ผู้สอนปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนโดยสอดแทรกในการเรียนการสอนและยกย่องผู้ที่มีความประพฤติดีและเรียนเก่ง สอดคล้องกับฮอปกินส์ (Hopkins, 2004, pp. 45-46) ที่ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นการรวมรวมศึกษา เป็นการสะท้อนภาพของผู้ที่มีส่วนร่วมในการวิจัยนั่นเอง เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ของชุมชนและสังคมที่อาศัยอยู่อย่างสมเหตุสมผลและยุติธรรม การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 4 ช่วงคือ การไตร่ตรอง การวางแผน การปฏิบัติและการสังเกต แต่ละช่วงของการวิจัยเกิดขึ้นแบบพึ่งพากันและกันและหมุนตามกันเป็นวงจร มองการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในลักษณะวงจรเช่นนี้และเชื่อว่ามันจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นได้ในสังคมแม้ว่าการร่วมมือกันเป็นวิธีการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แต่ในขณะเดียวกันความสำเร็จของการวิจัยแบบนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยวิธีการตรวจสอบการกระทำของแต่ละคนในกลุ่มอย่างจริงจังซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทุกฝ่ายต้องเข้าใจ

2.2 ในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน พบว่าสามารถพัฒนาค่านิยมที่ดีในเรื่องของความประหยัดให้กับนักเรียนได้ มีการพัฒนาวิธีการประหยัดที่หลากหลายรูปแบบ พัฒนาไปถึงความพยายามที่จะหารายได้เพิ่มเติมเพื่อให้มีเงินฝากมากขึ้นจนเกิดเป็นความรู้สึกที่ดีและความภูมิใจให้กับผู้ปกครองและนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะฐานะครอบครัวของนักเรียนมีฐานะอยู่ในระดับปานกลางถึงยากจน การใช้จ่ายอย่างประหยัดเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตของผู้ปกครองและนักเรียนต้องการช่วยเหลือลดภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตของครอบครัวอยู่ได้ จะใช้อะไรก็รู้จักประหยัดอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงตามที่ สรรเสริญ วงศ์ชูม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวอ้างถึงแนวคิดที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง เป็นนิยามความหมายและให้ได้รับการเผยแพร่เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2543 ว่าดังนี้ “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า ๒๕ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ‘เศรษฐกิจพอเพียง’ เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำหลักวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน....” นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับ จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ประธานอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ที่กล่าวถึงการประยุกต์การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ว่า “...ในระดับของปัจเจกบุคคลหรือครอบครัวเป็นสิ่งที่ชัดเจนที่สุด เพียงแต่มาบอกว่า ใช้เป็นหลักในการบริหารค่าใช้จ่ายของตัวเองหรือครอบครัวก็เป็นประโยชน์มหาศาลแล้ว หมายถึงถ้าเรามีหลักประจำใจ เหมือนกรอบการตัดสินใจของเรา เราก็คงต้องดูรายได้ของตัวเอง เราคงจะดูว่าเวลาที่เราจะซื้ออะไรหรือคิดที่จะซื้ออะไร เราสามารถที่จะรับได้ ไม่เป็นหนี้จนมากจนเกินไปเพราะเราต้องนึกถึงความพอประมาณนึกถึงความมีเหตุผลว่าเรามีรายได้เท่าไร และต้องมีภูมิคุ้มกันด้วยหมายความว่าเราบอกว่าเรามีรายได้สูงสุดเป็นแค่นี้เราก็ไปจ่ายตามรายได้ที่สูงสุดเลยพอเรามีปัญหามันมากก็จะทำให้เราลำบากมาก อาจจะถึงล้มไปเลยหนี้สินเกินตัว ผมคิดว่าแค่นี้ก็เป็นประโยชน์มากแล้ว” และสอดคล้องกับ จุริรัตน์ นันทพิทวิกุล (2538, หน้า 5) ที่ได้ให้

ความหมายของความรับผิดชอบของนักเรียนต่อครอบครัว ว่า การที่นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตน รู้จักแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตนเพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาเมื่อสมาชิกในครอบครัวไม่เข้าใจกัน เมื่อมีปัญหาที่ปรึกษาและให้พ่อแม่รับทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง ช่วยครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านและอื่น ๆ และสอดคล้องกับ สุพัตรา สุภาพ (2543, หน้า 8) กล่าวไว้ถึงความหมายของความประหยัด อันเป็นค่านิยมที่ควรได้รับการยกย่องของเด็กไทยไว้ว่า ความประหยัดคือ การรู้จักใช้จ่ายเงินทองและสิ่งของในทางที่ถูกที่ควร ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ทำอะไรเกินตัว รู้จักประมาณรายได้และรายจ่ายให้สมดุลกัน หรือรู้จักสะสมเงินทองเพื่ออนาคตของตน เช่น มีเงินรายได้เดือนละพันบาท เก็บได้เดือนละ 50 บาท หรือหนึ่งร้อยบาทถ้าสามารถทำได้ (ถ้ามีพอเหลือเก็บ) การประหยัด ไม่ใช่อดอยาก หรือที่เรียกกันตามภาษาชาวบ้านว่า “จี๋เหนียว” การประหยัดคือ การรู้จักเลือกใช้จ่ายในทางที่ทำความพอใจให้กับตนเองและไม่เดือดร้อนฐานะความเป็นอยู่ของตน

2.3 ในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน พบว่านักเรียนสามารถพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนได้ ทั้งในเรื่องความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย การแต่งกายถูกระเบียบและ ความพยายามในการลด ละอวยมุข ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาได้ร่วมกันปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี เมื่อได้รับการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนร่วมกันทำให้เกิดกระบวนการที่ต้องร่วมมือกัน ส่งผลให้นักเรียนสามารถรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้น คำสัญญาที่ให้ไว้ร่วมกันต่อหน้ากัน นักเรียนจึงได้พยายามที่จะรักษาคำมั่นสัญญานั้นไว้ เป็นข้อผูกมัดที่ทำให้ได้แสดงออกร่วมกัน ทำให้นักเรียนต้องมีความพยายามที่จะทำให้ได้ สอดคล้องกับศศิวิมล เนืองนิษฐ์ (2543, หน้า 40) ที่กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของพลเมืองที่จำเป็นและแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีวุฒิภาวะทางด้านอุปนิสัย ซึ่งเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่สำคัญยิ่งต่อ การดำรงชีวิตในสังคมเพราะบุคคลแต่ละคนมีบทบาทที่จะต้องกระทำมากมายในสังคม เช่น บทบาทพลเมืองดี บทบาทของลูก บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู บทบาทของนักเรียน เป็นต้น ดังนั้นความรับผิดชอบจึงเป็นลักษณะนิสัยที่สำคัญและควรได้รับการปลูกฝังให้มีสูงขึ้นในคนไทยเพราะหากพลเมืองขาดคุณลักษณะด้านนี้ ไม่กระทำตามบทบาทหน้าที่ของตนก็จะทำให้เกิดความสับสน วุ่นวายหรือผลเสียได้ เช่น พ่อแม่ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนไม่ให้อบรมเลี้ยงดูบุตร ก็จะทำให้เด็กขาดความอบอุ่นในความครัว ขาดความรู้สึกรักผูกพันต่อพ่อแม่ หันไปพึ่งยาเสพติดหรือก่อการทะเลาะวิวาทกัน หากครูไม่รับผิดชอบต่อบทบาทของตนไม่สนใจอบรมสั่งสอนนักเรียน ก็จะทำให้เด็กและเยาวชนของชาติขาดความรู้ ประสพการณ์ ขาดความสามารถในการปรับตัวอยู่ใน

สังคม นักเรียนไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนไม่สนใจการเรียน ขาดระเบียบวินัยมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดปัญหาและความเสียหายต่าง ๆ ขึ้นในสังคม สอดคล้องกับศิรินันท์ วรรัตนกิจ (2545, หน้า 27-28) ที่กล่าวว่าพ่อแม่ผู้ปกครองครูอาจารย์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องมาร่วมมือกันในการปลูกฝัง และพัฒนาความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวมของเยาวชน เพื่อประโยชน์สุขต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป และสอดคล้องกับสุพัตรา สุภาพ (2543, หน้า 8) ที่กล่าวถึงความรับผิดชอบที่ว่า ความรับผิดชอบคือ การรู้จักหน้าที่ที่ตนต้องกระทำต้องปฏิบัติ ไม่นึกถึงแต่ สิทธิเพียงอย่างเดียว เช่น เป็นนักเรียนมีสิทธิที่จะมาเรียนหนังสือใน โรงเรียน ความรับผิดชอบของการเป็นนักเรียนคือ ต้องมาเรียนให้สม่ำเสมอ ไม่หนีโรงเรียน ความรับผิดชอบจึงเป็นการกระทำที่พึงกระทำหรือ เป็นครุความรับผิดชอบคือ การสอนนักเรียนให้มีความรู้และดูแลนักเรียนให้ดีที่สุด เป็นต้น สอดคล้องกับ สำเนียง ศิลป์ประกอบ (2540, หน้า 9) ที่ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่าเป็นความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ของนักเรียนที่ดีด้วยการแสดงออกในลักษณะของการรู้จักหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียนขยันหมั่นเพียร เข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาไม่เข้าใจในบทเรียนก็พยายามค้นคว้า และซักถามจากสมาชิกในกลุ่มหรือครูผู้สอนด้วยความสนใจเอาใจใส่ในการแก้ไขข้อบกพร่องและผิดพลาดด้วยความเต็มใจแม้ถูกตำหนิและแก้ไขหลายครั้ง สอดคล้องกับกมลวาทน์ วันวิชัย (2545, หน้า 12) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบด้านการเรียน หมายถึง การที่นักเรียนตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ในด้านการเรียนด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค รู้จักวางแผนการทำงานและแบ่งเวลาในการเรียน มีความละเอียดรอบคอบ การเข้าห้องเรียนตรงเวลา การปรึกษาครูเมื่อมีปัญหาด้านการเรียน การส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่กำหนด และพยายามปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้ดีขึ้น และสอดคล้องกับจूरรัตน์ นันทยทวิกุล (2538, หน้า 5) ที่กล่าวถึงความรับผิดชอบของนักเรียนต่อโรงเรียนไว้ว่า การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนรักษาผลประโยชน์เกียรติยศชื่อเสียงของโรงเรียน ช่วยกันรักษาความสะอาดของโรงเรียน ไม่ขีดเขียนผนังห้องเรียน ห้องนำห้องส้วม แต่งเครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับโรงเรียนอื่น เมื่อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือความช่วยเหลือก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและความสามารถของตนเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คลฤดี รพีนิพนธ์ (2546) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสังกัดกรมอาชีวศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกรวม 5 ด้าน

ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การพึ่งพาตนเอง การประหยัด ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในภาพรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การอบรมสั่งสอนและการปฏิบัติเป็นแบบอย่าง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง (Prawatrungruang, 2002) ที่ศึกษาเรื่อง สาเหตุของการลาออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในประเทศ พบว่านักเรียนที่ลาออกกลางคันไม่ค่อยได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเพียงพอจากผู้ปกครองของพวกเขาในระหว่างการเรียน จากข้อค้นพบดังกล่าวการลาออกกลางคันจากโรงเรียนเป็นปัญหาพื้นฐานของโรงเรียนและสังคมในประเทศไทย ส่วนในเรื่องค่านิยมสำนึกอันสอดคล้องกับ ถวิล จันทร์สว่าง (2545, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อ หมายถึงการทำตามหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎระเบียบการงานตามที่ได้รับมอบหมาย การทำตามที่ตน การทำตามที่ตนได้พูดหรือได้ให้คำมั่นสัญญาไว้ และการยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและข้อบกพร่องต่าง ๆ ทุกครั้ง และสอดคล้องกับบุรุษศิริมหาสาร (2546, หน้า 53-55) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะถ้าทุกคนมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น สังคมย่อมมีความสุข พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชรัชการที่ 9 ทรงเน้นถึงความซื่อสัตย์สุจริตมาก ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาท ซึ่งพระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยที่กล่าวถึงการรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม พระบรมราโชวาทของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังกล่าวอาจจำแนกประเภทของความซื่อสัตย์สุจริตที่ทุกคนพึงมีและพึงยึดปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งความซื่อสัตย์ต่อตนเอง คือ การปฏิบัติตามสิ่งที่ตนได้สัญญากับตนเองไว้ เช่น การตรงต่อเวลา การตั้งใจจะทำในสิ่งที่ดี หรือการตั้งใจงดเว้นการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี เป็นต้น และสอดคล้องกับโคลบลเบิร์ก (Kohlberg, 1976) ได้พัฒนาทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) ต่อจากเพียเจท์ โดยมุ่งเน้นทางด้านจริยธรรม และได้เสนอทฤษฎีระดับขั้นความคิดทางจริยธรรม โดยยึดหลักที่ว่า จริยธรรม ไม่ถือการกระทำตามสิ่งที่สังคมเห็นว่าถูกต้องเหมาะสม แต่บุคคลสามารถเลือกปฏิบัติหรือกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งแล้วใช้หลักตัดสินใจ โดยใช้เหตุผลแห่งความยุติธรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ระดับ (วิเชียร อินทรสมพันธ์, 2546, หน้า 20-21 อ้างอิงจาก Kohlberg, 1976, pp. 34-35) โดยแยกเป็นระดับก่อนกฎเกณฑ์ทางสังคม ระดับตามกฎหมาย และระดับเหนือกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งในระดับเหนือกฎเกณฑ์ทางสังคมนี้แยกออกเป็น 2 ขั้นคือ ขั้นกระทำตามสัญญาสังคมหรือตามสิทธิและผลประโยชน์ของบุคคล (Social Contract or Utility and Individual Rights) มีความตระหนักถึงความสำคัญของคนส่วนใหญ่ ทั้งคำนึง ความคิดเห็นว่ามีความสัมพันธ์กับตนเอง การยึดถือกฎข้อบังคับจะสัมพันธ์กับตนเองและกลุ่มตามสัญญาของสังคม สนับสนุนให้เกิดค่านิยมและความถูกต้อง เช่น ชีวิตและอิสระภาพ โดยความคิดเห็น

ของคนส่วนใหญ่ในสังคม และไม่กระทำตนอันขัดต่อสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีความรู้สึกมีพันธะผูกพัน (Commitment) ต่อสัญญา โดยยึดหลักที่ว่า การกระทำหรือสิ่งที่ดีที่สุดเพื่อคนส่วนมาก

2.4 ในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน พบว่านักเรียนสามารถพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนให้ปรากฏชัดได้ ทั้งในเรื่องการมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ การเข้าเรียนตรงตามเวลาที่กำหนด และการมีอุปกรณ์การเรียนที่พร้อมเรียนตามลักษณะรายวิชา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความรักที่ผู้ปกครอง และที่ปรึกษาให้กับนักเรียนเป็นประจำทุกวัน สังกัดกันทุกวัน สนทนากันบ่อย ๆ สม่ำเสมอทำให้นักเรียน พากเพียรอดทนในการติดตามนักเรียนอย่างใกล้ชิดทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพก (ปริยา ชัยนิยม, 2542, หน้า 20) ที่ศึกษาพฤติกรรมของเด็ก พบว่า การที่เด็กจะมีความรู้สึกผิดชอบสูงขึ้นอยู่กับการศึกษา การศึกษาพฤติกรรมของพ่อแม่พบว่าความใส่ใจซึ่งกันและกันระหว่างพ่อ แม่ ลูก การฝึกวินัยอยู่เสมอ การให้เหตุผลและความคงเส้นคงวา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความรู้สึกผิดชอบสูง ซึ่งการศึกษาเหล่านี้ตรงกับข้อคิดทางจิตวิทยาที่ว่า การฝึกวินัยได้ผล และทำให้เด็กมีการควบคุมจากภายในอย่างแท้จริง จะต้องเป็นการฝึกวินัยโดยอาศัยความรัก ซึ่งจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านความรู้สึกผิดชอบสูง ซึ่งจะนำไปสู่การมีพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรมทางวินัยอย่างสูงด้วย และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ 9 ประการของกระทรวงศึกษาธิการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 33) เรื่อง แนวปฏิบัติของสถานศึกษาเอกชนเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ระบุไว้ว่า แรงจูงใจหลักของการใช้ยาเสพติดของนักเรียน นักศึกษา จึงอยู่ที่ความต้องการทางสังคมจิตวิทยาวัยรุ่น ที่ต้องการทำกิจกรรมกลุ่มที่ตนชอบ ร่วมกับเพื่อนที่ตนรัก เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และความพึงใจจากการได้แสดงออกในสิ่งที่ตนคิดว่าดีที่สุดสำหรับตนเอง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มอบหมายให้สถานศึกษาปิดกั้นโอกาสการใช้ยาเสพติดของเยาวชนทุกวิถีทาง โดยเน้นการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทางเลือก การส่งเสริมความสามารถพิเศษ การหล่อหลอมบุคลิกภาพพึ่งตนเองและการฝึกฝนอบรมทักษะชีวิต เพื่อการรู้จักคิดใคร่ครวญ แยกแยะผิดชอบชั่วดี และฝึกฝนวินัยในตนเองเพื่อรู้จักยับยั้งชั่งใจโดยจัดโครงการ “ครอบครัวเข้มแข็ง – โรงเรียนอบอุ่น” เพื่อเชื่อมและหลอมรวมพลังระหว่างบ้านและโรงเรียนให้เป็นที่พึ่งแก่เด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับสุพัตรา สุภาพ (2543) ที่เขียนเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี ในประเด็นเรื่องความรักและความอบอุ่นว่า ครอบครัวเป็นแหล่งที่สมาชิกได้รับความรักและความอบอุ่นอย่างบริสุทธิ์ใจ เป็นแหล่งที่ให้ประกันว่า จะมีคนที่เรารักและคนที่รักเราเสมอ เช่นความรักของสามีภรรยา หรือความรัก

ของพ่อแม่ที่มีต่อลูก นอกจากนั้นถ้าสมาชิกคนใดประสบความผิดหวัง ไม่ว่าในด้านการงานหรือด้านอื่น ๆ ครอบครัวจะเป็นแหล่งให้กำลังใจและปลอบใจ เพื่อให้สามารถผ่านอุปสรรคไปได้ สรุปแล้วครอบครัวจึงเป็นแหล่งที่ให้ความรัก ความคุ้มครอง และความมั่นคงทางด้านจิตใจแก่สมาชิก ทำให้สมาชิกมีพลังใจในการฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสินีนาฏ สุทธจินดา (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิสัยในตนเองของนักเรียนสาขาวิชาพัฒนศึกษา โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยข้อหนึ่ง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีวิสัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. กระบวนการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน

3.1 จากกระบวนการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า ก่อนและช่วงเริ่มต้นของการนำรูปแบบไปใช้ ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีความสัมพันธ์ระหว่างกันน้อยหรือเพียงผิวเผิน แต่หลังจากที่ได้เพิ่มความสัมพันธ์เข้าไปในรูปแบบและใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์แล้ว เห็นว่าผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงระดับที่ดีมาก และทำให้เกิดความไว้วางใจต่อกันและเปิดใจต่อกันในที่สุด ทำให้เกิดพูดคุยกันมากขึ้นระหว่างผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนทุกคนมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกันซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการ มีกิจกรรมที่หลากหลายร่วมกัน เป้าหมายและกิจกรรมนี้เกิดมาจากการบูรณาการความคิดของทุกคน อีกทั้งมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกันมากขึ้นในลักษณะการสื่อสารแบบสองทางทำให้เกิดความเข้าใจ ร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกันแก้ไขปัญหาได้ดีกว่าการสื่อสารทางเดียวซึ่งเป็นลักษณะของการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนฝ่ายเดียวโดยไม่ได้รับการสะท้อนกลับจากผู้ปกครองเท่าที่ควร ทำให้ปัญหาหลายอย่างไม่สามารถแก้ไขได้ทัน ซึ่งสอดคล้องกับ Kaye and Ian (2000) ที่กล่าวว่า ในการทำวิจัยแบบ PAR ผู้ร่วมกิจกรรมจะกำหนดหัวเรื่องที่สนใจโดยการสนทนาและพิจารณาร่วมกันเป็นกลุ่ม หัวข้อเรื่องที่สนใจของแต่ละคนในกลุ่มจะถูกหลอมรวมให้มาเป็นเป้าหมายเดียวกัน และด้วยเป้าหมายเดียวกันนี้เองที่ทำให้กลุ่มตกลงที่จะให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในโครงการ ซึ่งกลุ่มและสมาชิกแต่ละคนมีสิทธิที่จะร่วมกันวางแผนและนำไปปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมใหม่ และสอดคล้องกับ โฮแมนส (Homans, 1950, pp. 43-44) ที่เห็นว่า ปัจจัยที่ทำให้คนมารวมกลุ่มนั้นมีอยู่ 3 ประการ คือ มีกิจกรรมต่าง ๆ (Activities) มีปฏิริยาตอบโต้ระหว่างกัน (Interaction) และมีความรู้สึกในใจร่วมกัน ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

โดยตรง กล่าวคือ หากบุคคลเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันมากเท่าใด บุคคลเหล่านั้นก็จะมีปฏิริยาซึ่งกันและกันและมีความรู้สึกร่วมกันมากขึ้นเพียงนั้น หากปฏิริยาระหว่างกันมีมากเพียงใดก็จะมีกิจกรรมและมีความรู้สึกร่วมกันมากเพียงนั้น และหากบุคคลมีความรู้สึกร่วมกันมากเพียงใดก็จะมี การกระทำกิจกรรมและมีปฏิริยาได้ตอบต่อกันมากขึ้นเพียงนั้นเช่นกัน นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับ บราวน์ (Brown, 1988, pp. 28-32) ที่เขียนไว้ว่า เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งของคน/ กลุ่ม/ สังคมหรือชุมชนใด ๆ ก็ตามจำเป็นต้องอาศัยพลังขับเคลื่อนของกลุ่ม (Group Dynamic) ซึ่งต้องคำนึงถึงหลักสำคัญ 2 ประการอันเป็นกระบวนการกลุ่มที่จะนำไปสู่การปฏิบัติทฤษฎีสถาน คือ การมี แรงบันดาลใจร่วม (Interdependence of Fate) และ การมีบทบาทที่พึ่งพาอาศัยกันและกัน (Task Interdependence) แรงบันดาลใจร่วมที่สมาชิกกลุ่มมีเป็นสิ่งสำคัญที่นำไปสู่พลังและการรวมตัวของกลุ่ม เพราะแรงบันดาลใจต่ออนาคตที่เหมือนกัน อนาคตของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับอนาคตของกลุ่ม ปัจจัยที่สำคัญยิ่งกว่าอีกคือการมีบทบาทที่พึ่งพาอาศัยกันและกันที่จะนำไปสู่แรงบันดาลใจร่วมของกลุ่มสมาชิก ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับการทำหน้าที่ตามบทบาทของสมาชิกแต่ละคน หากเป็นเช่นนั้นพลังร่วมอันทรงอำนาจก็จะเกิดขึ้น สมาชิกอาจมีสถานภาพที่แตกต่างกัน แต่ถ้าพวกเขามีเป้าหมายวัตถุประสงค์ร่วมกัน ก็จะสามารถนำพวกเขากลับมาทำกิจกรรมร่วมกันจนกว่าจะบรรลุ ความสำเร็จอันเป็นแรงบันดาลใจร่วมนั้น อีกทั้ง จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson & Johnson 1995, p. 175) ได้กล่าวถึงทฤษฎีสถานของเคิร์ท เลวิน ว่า แรงเสียดทานที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม สมาชิกเป็นแรงกระตุ้นหรือเป็นแรงจูงใจให้เกิดความสำเร็จภายใต้ความคาดหวังที่เป็นเป้าหมาย เดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของดอช (Deutsch, 1949, pp. 129-152) ที่ได้ศึกษาเรื่องทฤษฎีของการช่วยเหลือร่วมมือกันและการแข่งขัน พบว่า ภายใต้เงื่อนไขของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependent) สมาชิกในกลุ่มจะมีความร่วมมือกันมากกว่า จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของ สมาชิกกลุ่มมากกว่า สื่อสารสนทนากันในกลุ่มมากกว่า มีความก้าวร้าวหรือแรงต่อต้านน้อยลง มีความชอบพอกันและกันมากขึ้นและมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดผลงานได้มากกว่า นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ อภิญา เวชชัย (2544, หน้า 2) ที่ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษาที่พบว่า แนวคิดที่จะนำไปสู่การสร้างและพัฒนาสัมพันธภาพที่เหมาะสมระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครองและครู คือการให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบสองทาง ในรูปแบบความสัมพันธ์ที่เป็นทั้งแบบไม่เป็นทางการและแบบเป็นทางการเพราะจะสามารถสร้างแบบแผนที่เป็นธรรมชาติ ที่จะเข้าถึงพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีหลากหลายลักษณะได้ และสอดคล้องกับความคิดของ สร้อยตระกูล ธรรมานะ (2541, หน้า 355) ที่เขียนไว้เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารว่า การเปิดโอกาสให้ผู้รับข่าวสารมีส่วนร่วม ถือว่าอยู่ในกระบวนการป้อนกลับ โดยที่ผู้รับข่าวสารมีโอกาสที่จะพูดถึงปัญหาตลอดจนวิธีการแก้ปัญหาโดยตัวของเขาเองได้อย่างเสรี

เขาที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังติดต่อสื่อสารกันได้โดยการเอาตัวของเขาเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง เขาจะรู้สึกว่าจะไม่ถูกคุกคามและการปฏิเสธข่าวสารข้อมูลหรือการบิดเบือนข่าวสารจะมีน้อย เพราะเขาไม่ต้องใช้กระบวนการทางจิตวิทยาอาทิ การเก็บกด หรือการให้เหตุผลเข้าช่วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การที่ผู้รับข่าวสารมีอิสระในกระบวนการการติดต่อสื่อสารจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก การเปิดโอกาสให้ผู้รับข่าวสารมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสารมักทำให้สิ้นเปลืองทั้งในแง่เวลาและความพยายาม อย่างไรก็ตาม ก็ต้องตระหนักถึงผลที่จะได้ซึ่งมีอยู่มาก ถ้าบุคคลให้ความสำคัญในเรื่องนี้และมีความอดทนในระยะแรก กิจกรรมงานทั้งหลายก็จะสำเร็จลุล่วงได้ง่ายขึ้นในระยะยาว และสอดคล้องกับ ฮอย และมิสเกล (Hoy & Miskel, 2001, p. 361) ที่กล่าวไว้ว่า การสื่อสารแบบสองทางเป็นกระบวนการที่แลกเปลี่ยนกันมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ผู้มีส่วนร่วมทุกคนในกระบวนการมีความริเริ่มและรับข่าวสารกันและกัน เป็นการแลกเปลี่ยนกันอย่างต่อเนื่อง การสื่อสารแบบสองทางนี้จะช่วยพัฒนาระหว่างผู้ให้และผู้รับได้เป็นอย่างดีทำให้เกิด การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความตระหนักขึ้นมากขึ้นในการจัดการศึกษาทำให้เรียนรู้ตนเองและเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

3.2 ในกระบวนการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า ก่อนและช่วงเริ่มต้นของการนำรูปแบบไปใช้ ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนมีการช่วยเหลือ (Collaborative) ระหว่างกันน้อย ต่างคนต่างทำหน้าที่ในบทบาทของตนเอง (Participation) ระหว่างผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาและนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้ปกครองหรือนักเรียนที่ประสบปัญหา แต่หลังจากที่ให้ผู้ปกครองให้ครูที่ปรึกษาให้การช่วยเหลือให้คำแนะนำ และให้กำลังใจกับผู้ปกครองและนักเรียนด้วยความจริงใจแล้วจนทำให้ผู้ปกครองและนักเรียนเกิดความไว้วางใจ และหันมาร่วมมือกันอย่างจริงจังในการเอาชนะอุปสรรคที่พบไม่ว่าจะเป็นของนักเรียนหรือของผู้ปกครองก็ตาม ทำให้กระบวนการวิจัยในการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคุณลักษณะของครูที่ปรึกษาที่วางตัวกับผู้ปกครองและนักเรียนอย่างเป็นกันเอง และมีท่าทีที่จริงใจและเป็นผู้ที่น่าไว้วางใจทำให้ผู้ปกครองและนักเรียนเห็นความจริงใจ ความเสมอภาคทางความคิด และการยอมรับสภาพของผู้ปกครองและนักเรียนอย่างที่เขาเป็นอันเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาร่วมกัน จนนำไปสู่ความไว้วางใจในการร่วมกันแก้ไขปัญหาร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของสตริงเจอร์ (Stringer, 1999, p. 26) ที่กล่าวถึงหลักในการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อที่จะพัฒนากลุ่มหรือชุมชนว่า การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายจะเกิดขึ้นอย่างจริงจังได้ก็ต่อเมื่อผู้วิจัยพยายามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในระหว่าง การวิจัยอย่างเปิดเผยและร่วมกันสนทนากันเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน และผู้วิจัยควรยอมรับสิ่งที่เขาเป็น ณ เวลานั้น ไม่ใช่เพียงยอมรับในสิ่งที่เขาควรจะเป็น และสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา เวชชัย (2544,

หน้า 2) ที่กล่าวว่า แนวคิดที่โรงเรียนจะแสวงหาการมีส่วนร่วมจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรเป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ที่เสมอภาคเท่าเทียม แบบเป็น “เพื่อน” หรือ “หุ้นส่วน” ที่ทั้ง 2 ฝ่ายต่างต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปันกัน สร้างการยอมรับในความคิดและวิธีการบางด้านที่แตกต่างกัน และหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการดำเนินงานหรือแก้ปัญหา มิใช่ความสัมพันธ์แบบเดิมที่อยู่บนฐานความเกรงใจ ความกลัว หรือความไม่กล้าเผชิญหน้ากัน และสอดคล้องกับแนวคิดของเคิร์ท เลอวิน (Smith, 2001) นักจิตวิทยาสังคมที่สร้างระบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ให้ความคิดไว้ว่า การที่จะแก้ไขปัญหาย่างหนึ่งอย่างใดไม่ว่าจะเป็นบุคคล สังคมหรือ ชุมชนใดก็ตาม หรือพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจำเป็นต้องเข้าใจใน 3 มิติ เพื่อจะแก้ไขปัญหานั้นได้ คือมิติทางด้านบริบทที่เกี่ยวข้องรอบข้าง มิติทางด้านสังคมที่เกี่ยวกับบุคคลที่อยู่รอบข้าง และมิติทางด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวกับความต้องการและแรงบันดาลใจไปพร้อม ๆ กัน จึงจะแก้ไขปัญหานั้นได้เพราะทุกอย่างต้องมองเป็นภาพรวม

3.3 จากการดำเนินการตามกระบวนการในการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ก่อนการวิจัย การมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ที่กรมอาชีวศึกษาได้กำหนดนั้นมีน้อยมาก การทำหน้าที่ตามบทบาทที่กำหนดมีน้อย นอกจากนั้นยังขาดความเชื่อมโยงการทำงานของแต่ละฝ่ายเข้าด้วยกัน กล่าวคือ ผู้ปกครองเห็นว่าเมื่อลูกอยู่ที่โรงเรียนก็เป็นหน้าที่ของโรงเรียนต้องติดตามดูแล และครูที่ปรึกษาเห็นว่า เมื่อนักเรียนออกนอกโรงเรียนไปแล้วก็ถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ปกครอง แต่เมื่อได้นำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) มาพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนแล้วพบว่า การดำเนินการพัฒนารูปแบบเป็นไปในลักษณะของกระบวนการที่มีส่วนร่วม นอกจากนั้นยังมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ซึ่งกันและกันที่เป็นพลวัต (Dynamic) คือมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลา มีการแก้ปัญหาร่วมกัน มีการนำเอาปัญหาที่พบมาวางแผนร่วมกันใหม่ เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดร่วมกันไว้ จนกระทั่งกลุ่มสามารถดำเนินการการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนเองได้ ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้ โดยที่ผู้วิจัยไม่ต้องเข้าไปกำกับ มีการช่วยเหลือร่วมมือกันพึ่งพากันและกันภายในกลุ่มและระหว่างกันมากขึ้น อาจเป็นเพราะการพัฒนารูปแบบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) มาใช้ ซึ่งวิธีการวิจัยนี้กลุ่มจะต้องมีการร่วมค้นหาปัญหา ร่วมกันวางแผน ร่วมปฏิบัติและร่วมติดตามประเมิน อันทำให้สมาชิกแต่ละคนเกิดความรู้สึกรับผิดชอบเป็นงานของตนเอง และต้องมีการพึ่งพาอาศัยความร่วมมือความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของตนเองและกลุ่มได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สมิธ (Smith, 2001) ที่กล่าวว่า เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาคัดค้านของกลุ่ม/ สังคม

หรือ ชุมชนใด ๆ ก็ตามจำเป็นต้องอาศัยพลังขับเคลื่อนของกลุ่ม (Group Dynamic) ที่ดำเนินถึงหลักสำคัญ 2 ประการอันเป็นกระบวนการกลุ่มที่จะนำไปสู่การปฏิบัติทฤษฎีสานาม คือการมีแรงบันดาลใจร่วม (Interdependence of Fate) และ การมีบทบาทที่พึ่งพาอาศัยกันและกัน (Task Interdependence) แรงบันดาลใจร่วมที่สมาชิกกลุ่มมีเป็นสิ่งสำคัญที่นำไปสู่พลังและการรวมตัวของกลุ่ม ไม่ใช่เพราะพวกเขาทำงานอาชีพเดียวกันแต่เพราะแรงบันดาลใจต่ออนาคตที่มีเหมือนกัน อนาคตของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับอนาคตของกลุ่มและความกระตือรือร้นของแต่ละคนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบเพื่อความคิดของกลุ่ม ปัจจัยที่สำคัญยิ่งกว่าอีกคือการมีบทบาทที่พึ่งพาอาศัยกันและกันที่จะนำไปสู่แรงบันดาลใจร่วมของกลุ่มสมาชิก ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับการทำหน้าที่ตามบทบาทของสมาชิกแต่ละคน หากเป็นเช่นนั้นพลังร่วมอันทรงอำนาจก็จะเกิดขึ้น สมาชิกอาจมีความคิดที่แตกต่างกันแต่ถ้าพวกเขามีเป้าหมายวัตถุประสงค์ร่วมกัน ก็จะสามารถนำพวกเขาเข้าร่วมกระทำกิจกรรมในกลุ่มอย่างแท้จริงไปจนกว่าจะบรรลุความสำเร็จอันเป็นแรงบันดาลใจร่วมนั้น สตริงเจอร์ (Stringer, 1966, pp. 609-611) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูหรือของสถานศึกษา ว่าเพื่อการปรับปรุงคุณภาพของคนในองค์กร ชุมชนและชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว แม้ว่าหลายประเด็นจะเหมือนกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการของครูหรือของสถานศึกษา แต่ประเด็นที่แตกต่างกันออกไปก็คือการมีส่วนร่วมกัน บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในความพยายามปรับปรุงพัฒนาและการมอบอำนาจให้กับบุคลากรและองค์กรทางการศึกษา เมื่อนำมาประยุกต์ในวงการศึกษ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีจุดเน้นที่การปรับปรุงพัฒนางานให้ดีขึ้นและการสร้างพลังอำนาจให้กับบุคคลแต่ละคนในสถานศึกษา การจัดระบบการศึกษาและชุมชนรอบ ๆ สถานศึกษา นอกจากนั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมยังมีพื้นฐานความคิดที่ชัดเจนในการปรับแนวทางของกระบวนการ สืบหาข้อเท็จจริงของผู้วิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวบรวมข้อมูล ในวัตถุประสงค์และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการสืบหาข้อเท็จจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaye and Ian (2000) ที่ศึกษาเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้งานเกิดความสำเร็จ พบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้เป็นกระบวนการที่เป็นประโยชน์กับการพยาบาล เพราะว่าทำให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเน้นในเรื่องของความเป็นมนุษย์และกระบวนการทางธรรมชาติ แม้ว่าจะเป็นกระบวนการที่ไม่ง่ายกว่าวิธีวิจัยแบบอื่น การวิจัยแบบนี้มีความสำคัญมากในการพัฒนาที่เน้นในเรื่องของการมีส่วนร่วมของกลุ่มในการวางแผน และในการพัฒนาสุขภาพของผู้ป่วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสน่ห์ มั่งมุล (2547, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาวิทยนักรเรียน โดย การมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครอง โรงเรียนบ้านแม่มะ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่า การพัฒนาวิทยนักรเรียนโดยการมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครองโรงเรียนบ้านแม่มะ ด้านความ

รับผิดชอบที่ผู้ปกครองมอบหมาย และการพัฒนาวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อที่ครูมอบหมาย โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครู และนักเรียนปรากฏว่า เมื่อดำเนินการตามโครงการเสร็จสิ้น นักเรียนมีพฤติกรรมด้านวินัยดีขึ้นกว่าก่อนที่เริ่มดำเนินการตามโครงการ

4. ปัญหาอุปสรรคของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน

อาชีวศึกษาเอกชน

ความล้มเหลวของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน อาชีวศึกษาโรงเรียนลำปางเทคโนโลยี พบว่า การขาดความรักความอบอุ่นที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกัน ประกอบกับการอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมและอิทธิพลของเพื่อนไม่ดีเป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้การพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนต้องหยุดชะงักไม่สามารถดำเนินการไปได้ตามข้อกำหนดที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อิทธิพลของเพื่อนไม่ดี การอยู่ในสถานที่หรือสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการดูแล การไม่เข้าใจในลักษณะธรรมชาติของวัยรุ่น การไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกับครอบครัว เหล่านี้เป็นปัจจัยหลักที่ทำการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนเป็นไปไม่ได้ ไม่ว่าผู้ปกครองกับครูที่ปรึกษาจะมีความสัมพันธ์หรือช่วยเหลือกันขนาดใดก็ตาม เมื่อนักเรียนติดเพื่อนไม่ดี อีกทั้งพ่อแม่ไม่เข้าใจในจิตวิทยาการดูแลลูก การเลี้ยงดูถูกไม่ถูกวิธี นอกจากนั้น นักเรียนเป็นวัยรุ่นเมื่อมีปัญหากับพ่อแม่จึงไปมีความใกล้ชิดกับเพื่อนแทน เพื่อนมีความสำคัญพูดภาษาเดียวกันเข้าใจกัน เพื่อนมีอิทธิพลมากต่อการตัดสินใจ ประกอบกับวิธีการ การเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ควบคุมลูกมากเกินไปอาจทำให้เด็กหนีครอบครัวในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมร ทองดี (2543, หน้า 141) กล่าวว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของวัยรุ่นมากที่สุด และต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน เขาจะมีความสุขและปรับตัวได้ดีหากได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน และถ้าหากไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มเขาก็จะรู้สึกถูกละทิ้ง และสอดคล้องกับสุพัตรา สุภาพ (2543, หน้า 41) ที่กล่าวว่า วัยนี้เพื่อนมีความหมายมากและมักเห็นว่าเพื่อนเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดเสียมิได้ ในการทำอะไรทุกอย่างมักต้องอาศัยเพื่อน มีอะไรมักจะเล่าให้เพื่อนฟังหรือขอความเห็น ขอคำปรึกษาและปรับทุกข์ร้อนของตนมากกว่าจะหันไปหาบิดามารดา เพราะมักจะคิดว่าบิดามารดาไม่เข้าใจตนพอหรือปรับทุกข์ร้อนของตนมากกว่าจะหันไปหาบิดามารดา เพราะมักจะคิดว่าบิดามารดาไม่เข้าใจตนพอหรือพูดกันไม่รู้เรื่อง เวลาไปเที่ยวก็อยากไปเที่ยวกับเพื่อนมากกว่าบิดามารดา เพราะสนุกสนานและไม่ต้องระมัดระวังตัว วัยรุ่นโดยทั่วไปมักจะมีความกั๊กดีต่อกลุ่ม ปัญหาจึงปรากฏเสมอว่าถ้าหากไปร่วมกับกลุ่มเพื่อนไม่ดีก็อาจนำไปในทางที่เสีย แม้เด็กบางคนอาจจะไม่อยากจะทำในสิ่งไม่ดี แต่เมื่อเพื่อนพูดสับประมาทหรือกลั่นแกล้งเพื่อนโกรธ ก็อาจจะทำอะไรที่ไม่ดีไปด้วย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของบิดามารดาและผู้ปกครองต้องคอยดูว่าลูกตนไปคบกับเพื่อนประเภทใด และมีผลต่อชีวิตเขาอย่างไร โดย

ใช้วิธีการให้วัยรุ่นเชื่อว่าเป็นความคิดของเขาเอง เพราะการหักหาญน้ำใจบางครั้งมีแต่จะทำให้เกิดการเอาชนะขึ้น แต่ถ้าเป็นกรณีที่เป็นการคุกคามต่อสวัสดิภาพต่อชีวิตเด็กและครอบครัวอย่างร้ายแรง ก็ควรจะมีมาตรการขั้นเด็ดขาดถ้ายังพูดไม่เชื่อไม่ว่าจะด้วยวิธีการขู่หรือปลอบเพียงไร และสอดคล้องกับ สิทธิพร ประวัตรุ่งเรือง (Prwatrungruang, 2002, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยกรณีศึกษาเรื่อง สาเหตุของการลาออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละของนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาที่ลาออกกลางคันสูงกว่าโรงเรียนประเภทอื่น ๆ ในประเทศไทย ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนต้องออกกลางคันแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ พื้นฐานของครอบครัว คุณลักษณะนิสัยของนักเรียน ปัจจัยภายในโรงเรียนและปัจจัยภายนอกโรงเรียน นักเรียนที่อยู่กับพ่อ หรือแม่เพียงคนเดียว หรือในครอบครัวที่พ่อหรือแม่แต่งงานใหม่ หรือนักเรียนที่มีประวัติการเข้าชั้นมีโอกาสนในการลาออกกลางคันสูง อิทธิพลของเพื่อนเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่น่านักเรียนไปสู่พฤติกรรมที่เป็นปัญหาและการลาออกจากการเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษา และสอดคล้องกับ วิทษา นาควัชร (2549, หน้า 90-91) ที่กล่าวว่า พ่อแม่มักจะพูดว่ารักลูก แต่มีพ่อแม่จำนวนอีกมากที่โกรธลูกเพราะลูกทำผิดหรือไม่ถูกใจ มักจะใช้วิธีทำโทษลูกอย่างรุนแรง บางครอบครัวเข้าข่ายโหดร้ายทั้งทางคำพูดและการกระทำทางกาย การลงโทษอย่างโหดร้ายทางวาจาโดยการใช้คำประณาม ประจานต่อหน้าพี่น้องหรือคนอื่นทั่วไป เปรียบเปรยให้ได้ยิน ให้เจ็บใจ ผิดหวัง การลงโทษอย่างโหดร้ายทางร่างกายโดยการทำให้เจ็บกายรุนแรง เช่น การโบย เข็มยัดจนเลือดออก ใช้ไม้เรียวหรือเข็มขัด บางรายขังไว้ในห้องน้ำ ให้อดน้ำอดอาหาร บางรายเอ๋ยปากไล่ลูกออกจากบ้าน โดยอ้างว่าลูกไม่รักดี ไล่หัวออกไปจากบ้าน ซึ่งก็มีลูกบางคนออกจากบ้านไป หรือบางคนไม่กล้าออกจากบ้านแต่ก็จะจดจำและโกรธ อย่างไรก็ตามประเด็นที่อุปรมัย (2543, หน้า 257) กล่าวว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของพ่อแม่ต่อลูกนั้น ถ้าพ่อแม่เลี้ยงลูกแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย จะปฏิบัติต่อลูกเมื่อลูกทำความผิดด้วยการลงโทษทางจิต เช่น การตำหนิ ทำท่าไม่พอใจ เมินเฉย มากกว่าการลงโทษทางกาย เช่น การตีหรือทำให้เจ็บตัว ลูกที่ได้รับการลงโทษทางจิตจะรู้สึกไม่สบายใจ แต่จะรู้สึกว่ พ่อแม่รักตนมากกว่าลูกที่ถูกลงโทษทางกาย นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2543, หน้า 61-62) กล่าวว่าอิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อพฤติกรรมวัยรุ่น นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวขาดความอบอุ่น หรือพ่อแม่มีความเข้มงวดเกินไป หรือครอบครัวที่ขาดพ่อหรือแม่ จะทำให้แสดงพฤติกรรมหลายประการที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น ก้าวร้าว เกรง ดุด่าเสียดสี หรือถูกเพื่อนชักจูงไปในทางเลื่อมเสีย การตัดสินใจหรือ การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นไปโดยอิทธิพลของเพื่อนมากกว่าครอบครัว ประเด็นหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนักเรียนวัยรุ่นคือการอบรมเลี้ยงดู พ่อแม่ที่คอยให้กำลังใจเอาใจใส่ตามที่จำเป็น ลูกก็จะแสดงพฤติกรรมที่ดี แต่ถ้าหากทางบ้านขาดความอบอุ่น นักเรียนวัยรุ่นก็

จะพยายามหาเพื่อนนอกบ้าน ซึ่งในบางครั้งถ้าได้เพื่อนไม่ดี อาจทำให้เป็นคนมีปัญหาได้ และสอดคล้องกับเสาวณี เสียงดี (2547, บทคัดย่อ) ในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งหนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความก้าวร้าวคือ กลุ่มเพื่อนที่มีลักษณะการเลียนแบบและการเสริมแรงในระดับสูงทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวสูง และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจและการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายในระดับสูงทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมาในระดับสูง เบกเกอร์ (วสัน ปันผล, 2542, หน้า 19) ได้ศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับการเลี้ยงดูแบบให้ความรักและการควบคุม พบว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากและมีการควบคุมปานกลางนั้น เป็นเด็กที่มีคุณสมบัติที่น่าพอใจมากที่สุด เป็นผู้ที่มีลักษณะเป็นมิตรและให้ความร่วมมือกับผู้อื่น เป็นตัวของตัวเอง และมีความคิดสร้างสรรค์การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทางวินัยของเด็ก ส่วนผู้ที่ได้รับความรักน้อย และมีการควบคุมมากจะทำให้สุขภาพไม่ดี อาจจะทำให้มีการต่อต้านสูงมีเจตนาที่ขี้อายหลบหนีสังคม ผู้ที่ได้รับความรักน้อยแต่มีการควบคุมน้อย ก็จะทำให้ไม่รู้จักรับการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ก้าวร้าวสูง และสอดคล้องกับแนวคิดของเคิร์ท เลอวิน นักจิตวิทยาสังคมที่ให้ความคิดไว้ว่า การที่จะแก้ไขปัญหามิว่าจะเป็นบุคคล สังคม หรือ ชุมชนใดก็ตาม หรือต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใดก็ตามเพื่อจะแก้ไขปัญหานั้นให้ได้ จำเป็นต้องเข้าใจใน 3 มิติ คือมิติทางด้านบริบทที่เกี่ยวข้องสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ มิติทางด้านสังคมที่เกี่ยวกับบุคคลที่อยู่รอบข้างอาทิเช่น สังคมเพื่อน สังคมครอบครัว ญาติ เป็นต้น และมิติทางด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวกับความต้องการและแรงบันดาลใจของบุคคลผู้นั้นไปพร้อม ๆ กัน จึงจะสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้เพราะทุกอย่างต้องมองเป็นภาพรวมถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกันและกัน (Smith, 2001)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบายโรงเรียน

1.1 โรงเรียนควรประยุกต์หลักของการพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงโดยมีผลประโยชน์ร่วมกันทั้งผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา นักเรียน และโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางด้านวิชาการ หรือกิจการนักเรียนนักศึกษา หรือประเด็นใดก็ตามที่เห็นว่าเหมาะสมตามความพร้อมและความสนใจของกลุ่มที่มีอยู่จริง การร่วมค้นหาปัญหา ร่วมคิดแนวทางปฏิบัติ การร่วมกระทำและร่วมสังเกตผลที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการเรียนรู้และป้องกันปัญหาหลายอย่าง

ที่อาจเกิดขึ้นได้

1.2 โรงเรียนควรกำหนดนโยบายเชิงรุกในการให้ความช่วยเหลือผู้ปกครองที่ประสบปัญหากับนักเรียน อาทิ การอบรมจิตวิทยาวัยรุ่นในการอบรมเลี้ยงดูลูก พร้อมกับจัดให้มีศูนย์บริการช่วยเหลือให้คำปรึกษากับผู้ปกครองอย่างทันควัน อาทิ การเปิดสายด่วนเฉพาะทางในการให้คำปรึกษากับผู้ปกครองเมื่อผู้ปกครองมีปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน

1.3 โรงเรียนควรจัดประชุมฝึกรอบรณรงค์เชิงปฏิบัติการจริงให้กับบุคลากรครูในการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการเรียนและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

2.1 ควรจัดตั้งกรรมการในการดำเนินการด้านการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียน ที่ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษาและครูฝ่ายดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการ โดยให้ผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษา และนักเรียนได้ร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ก่อนแล้วมาเป็นกรรมการร่วมด้วย

2.2 ควรกำหนดโครงการการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของนักเรียนนี้ ให้เป็นส่วนหนึ่งในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.3 ควรจัดให้ครูที่ปรึกษาดูตามเยี่ยมบ้านนักเรียนไม่เฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาเท่านั้น แต่ควรติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียนที่เรียนดี ประพฤติดีด้วยเพื่อสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้กับผู้ปกครองได้เข้าใจในการเอาใจใส่ของครูต่อนักเรียน

2.4 ควรสร้างเงื่อนไขให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของนักเรียน อาจเริ่มจากการกระตุ้นให้ผู้ปกครองเข้ามารับรู้ร่วมกันในประเด็นเร่งด่วน เช่นในเรื่องของความรุนแรง อบายมุข หรือเพื่อนต่างเพศ เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรนำผลการวิจัยไปศึกษาต่อเนื่องเชิงปริมาณเพื่อขยายผลและยืนยันองค์ประกอบที่เกิดขึ้น

3.2 ควรนำวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในกระบวนการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนในด้านพฤติกรรม หรือเพื่อสร้างคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์เฉพาะ มากกว่าการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วซึ่งบางครั้งยากที่สร้างคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียนได้

3.3 ควรมีการวิจัยโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีปัญหาด้านการเรียนหรือด้านพฤติกรรมเฉพาะ